

Mind2Care-screening brengt hulp aan kwetsbare zwangere en kind vroeg op gang

Vroege screening vergroot kans op een goede start

Betere geboortezorg ontstaat vaak in de praktijk van alledag. Buiten de schijnwerpers van de media bedachten gynaecoloog Marieke Paarlberg en kinderarts Ineke de Kruijff, samen met anderen, een instrument om kwetsbare zwangeren zo vroeg mogelijk op te sporen en te begeleiden. Voor de kinderarts een kans om de problemen een keer voor te zijn.

Nee, ze vindt het geen probleem om het interview tijdens haar vakantie te doen. Het onderwerp is belangrijk en ze zet graag een tandje bij om het zo breed mogelijk onder de aandacht te brengen. Ineke de Kruijff, kinderarts in het Zuwe Hofpoort Ziekenhuis in Woerden, is een van de drijvende krachten achter Mind2Care: een methode om kwetsbare zwangeren snel te kunnen herkennen en begeleiden.

“Het gaat om vrouwen met bijvoorbeeld psychiatrische, psychosociale of verslavingsproblemen. De kinderen van deze groep moeders komen vaak - vroeg of laat - bij de kinderarts terecht”, vertelt De Kruijff. “Ze hebben meer kans op een slechte start. Het zijn de kleintjes, de prematuren, de huilbaby’s. En later de kinderen met groei- of ontwikkelingsachterstanden of de slachtoffers van kindermishandeling. Je vraagt je dan af: wat is hier aan de hand, hadden we niet eerder iets moeten zien, iets kunnen doen?”

Dankzij de Mind2Care-screening kunnen artsen en verloskundigen eerder hulp bieden doordat al tijdens de zwangerschap kwetsbaarheden bij de moeder in beeld komen die een risico vormen voor het kind. Dat kunnen zowel psychiatrische aandoeningen zijn, als niet-medische problemen zoals laaggeletterdheid, armoede of huiselijk geweld. Maar liefst 25 procent van alle zwangeren kampt met dergelijke moeilijkheden die een negatief effect kunnen hebben op de gezondheid van de foetus. De Kruijff: “Angst en stress tijdens de zwangerschap geven bijvoorbeeld een verhoogde kans op vroeggeboorte, een laag geboortegewicht en excessief huilen. Hoe eerder je weet wat er speelt, hoe eerder je zorg en begeleiding kunt inzetten om de zwangerschap, geboorte en kraamtijd in goede banen te leiden. Daarmee voorkom je mogelijke schade bij het kind.”

Onder de oppervlakte

Echter, lang niet alle risicofactoren komen tijdens de intake en zwangerschapsbegeleiding boven water, hoe goed verloskundigen en gynaecologen ook doorvragen. Marieke Paarlberg, gynaecoloog in Gelre ziekenhuizen te Apeldoorn en net als De Kruijff mede-initiatiefnemer en bevlogen promotor van Mind2Care vertelt: “Niet alle zwangeren met problemen trekken zelf aan de bel. Ze denken dat je op een roze wolk hoort te zitten en schamen zich als dat niet lukt. Sommigen verstoppen hun angsten, depressies, verslaving of armoede. Of ze kunnen gewoon niet goed verwoorden wat er aan de hand is.”

De Mind2Care-screening houdt in dat zwangeren thuis, op hun eigen computer een gevalideerde vragenlijst invullen als aanvulling op de intake. Tijdens hun eerste bezoek aan de verloskundige of gynaecoloog krijgen ze uitleg over het hoe en waarom van deze vragenlijst. De vragen zijn concreet en makkelijk te beantwoorden. Is er op grond van de antwoorden een indicatie voor aanvullende hulp dan krijgt de vrouw direct een persoonlijk zorgadvies op haar scherm. Bijvoorbeeld over maatschappelijk werk, stoppen met roken of psychiatrische hulp. De verloskundige of

Ineke de Kruijff, secretaris Stichting Mind2Care en kinderarts Zuwe Hofpoort Ziekenhuis Woerden.

‘De kinderen van deze groep moeders komen vaak - vroeg of laat - bij de kinderarts terecht’

gynaecoloog krijgt een kopie van dat zorgadvies plus een samenvatting van de problematiek. Paarlberg: “Soms heb je een gevoel dat er wat aan de hand is zonder dat je er precies de vinger achter kunt krijgen. Dan blijkt uit die samenvatting bijvoorbeeld dat de vrouw ernstige depressieve klachten heeft. Dat kan behoorlijk confronterend voor haar zijn, maar het geeft wel een goede ingang om het daar tijdens het volgende consult over te hebben en te kijken naar het zorgadvies. En voor mij is het een geruststellend idee dat ik niks over het hoofd zie.”

Sociale kaart op orde

In Woerden en Apeldoorn werken de verloskundige samenwerkingsverbanden (VSV's), waarin ook de gynaecologen participeren, sinds begin dit jaar standaard met Mind2Care. Voorafgaand maakten zij goede afspraken met zorgverleners in de regio. “De crux van dit instrument is namelijk dat het zorgadvies aan de kwetsbare zwangere is afgestemd op het beschikbare aanbod in de regio”, vertelt Paarlberg. “Je moet je sociale kaart dus goed op orde hebben en de boer op om informatie te geven en afspraken te maken. Welke psychiatrische hulp is er beschikbaar? Is er bijvoorbeeld een POP-poli waar psychiater, gynaecoloog en kinderarts samen spreekuur houden (zie pagina 36)? Wat kan de JGZ betekenen? ▶

Marieke Paarlberg, voorzitter Stichting Mind2Care en gynaecoloog
Gelre ziekenhuizen Apeldoorn

‘Voor mij is het een geruststellend idee dat ik niets over het hoofd zie’

Zijn er sociale wijkteams actief? Bij wie kunnen tienermoeders terecht voor extra ondersteuning?”

De Kruijff merkt als kinderarts wat het zorgadvies en die multidisciplinaire samenwerking rondom de kwetsbare zwangere in de praktijk oplevert. “Dankzij Mind2Care heb ik nu snel zicht op de problematiek als ik een pasgeborene zie met wie iets mis is. Ik hoef niet eerst zelf uit te zoeken wat er speelt en welke hulp er al in gang is gezet. Deze aanpak geeft een enorme voorsprong.”

Kindermishandeling

De Kruijff kaart nog een andere belangrijke waarde van het instrument aan: de mogelijkheid kindermishandeling te voorkomen. “We weten dat dertien van de achttien risicofactoren voor kindermishandeling al voor de geboorte aanwezig zijn. Denk aan verslaving, armoede, stress en psychiatrische problemen. Zwangeren met een borderline-stoornis hebben bijvoorbeeld moeite om een band met hun kind op te bouwen. Soms hebben ze zelf slechte voorbeelden en krijgen ze weinig sociale steun uit de omgeving. Doe je niks, dan weet je bijna zeker dat zo’n kind ooit bij de kinderarts komt. In het beste geval als een huilbaby. In het ergste geval omdat het door elkaar gerammeld is. Mind2Care signaleert vrouwen at risk en geeft in het zorgadvies aan waar zij terecht kunnen voor hulp. De moeders willen het graag goed doen, ze weten alleen niet hoe. Door hen al tijdens de zwangerschap te helpen een band met de baby op te bouwen, kun je veel leed voorkomen. En het zorgaanbod is er. De JGZ biedt bijvoorbeeld al tijdens de zwangerschap ouderschapsbegeleiding aan.”

Landelijk invoeren

Als het aan beide artsen ligt, gaan alle bij de geboortezorg betrokken beroepsgroepen met Mind2Care werken. Vanuit een gelijknamige stichting (zie kader) zetten zij zich onver-

moikbaar in om het instrument onder de aandacht te brengen bij verloskundigen, gynaecologen en kinderartsen en hun beroepsverenigingen. Zorgverleners die de Mind2Care-vragenlijst willen gaan gebruiken, kunnen via de website mind2care.nl contact opnemen met deze stichting. “Wij zijn ervan overtuigd dat dit instrument veel leed voorkomt en daarmee kostenbesparend is”, vertelt De Kruijff. “Dankzij de inzet en het idealisme van artsen en verloskundigen is Mind2Care ontwikkeld en getest in de praktijk, zowel in Zuwe Hofpoort als in Gelre ziekenhuizen. Maar om het landelijk van de grond te krijgen, is financiële ondersteuning noodzakelijk. Bijvoorbeeld voor onderhoud aan de website waar Mind2Care op draait, voor de koppeling met ziekenhuissystemen en voor het vertalen van de vragenlijsten in andere talen zoals Turks en Marokkaans. En zoals altijd bij preventie gaan de kosten voor de baten uit. Daarom gaan we nu vanuit de stichting en samen met de NVK en de NVOG, in gesprek met het College Perinatale Zorg, het ministerie van VWS en de zorgverzekeraars. Met als doel afspraken te maken over het implementeren en borgen van deze zorg voor kwetsbare zwangeren en hun ongeboren kind.” ■

Mind2Care en Een goed begin

De basis voor Mind2Care is oorspronkelijk gelegd door psychiater Mijke Lambregtse-van den Berg in het ErasmusMC te Rotterdam. Het Landelijk Kenniscentrum Psychiatrie en Zwangerschap (LKPZ) adopteerde het instrument en stelde geld beschikbaar voor de oprichting van Stichting Mind2Care. Doel van de stichting is het instrument te promoten en landelijk in te voeren. Het onderwerp is inmiddels ook door de media opgepikt. RTL Nieuws besteedde op zaterdag 9 april uitgebreid aandacht aan het initiatief.

Mind2Care sluit naadloos aan bij het advies *Een Goed Begin* (2010) van de Stuurgroep zwangerschap en geboorte om de perinatale sterfte en morbiditeit in Nederland terug te dringen, en bij de activiteiten van het College Perinatale Zorg (2011) dat dit advies uitvoert. Ook sluit het aan bij de constatering van de Inspectie in april dit jaar dat de zorg voor kwetsbare zwangeren blijvende aandacht en meer samenwerking vereist.